

Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta financí a účetnictví
Katedra veřejných financí
Studijní obor: Zdanění a daňová politika

Vývoj daní na území ČR a daňové příjmy od roku 1993

Autor bakalářské práce: Daniela Jirsová

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Leoš Vítek, Ph.D.

Rok obhajoby: 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma „Vývoj daní na území ČR a daňové příjmy od roku 1993“ jsem vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně označila a uvedla v příloženém seznamu.

V dne

.....
podpis

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu doc. Ing. Leoši Vítkovi, Ph.D. a vedoucí mého bakalářského semináře paní Ing. Lucii Sedmihradské, Ph.D. za poskytnuté rady a cenné připomínky, které mi při zpracování této práce velmi pomohly.

Anotace

Tato práce se zabývá vývojem daní na území České republiky v 19. a 20. století a vývojem daňových příjmů od roku 1993. Hlavním cílem práce je zjistit, jak se daňová soustava během 19. a 20. století proměňovala, a analyzovat vývoj daňových příjmů státního rozpočtu od roku 1993 do současnosti. Práce je rozdělena na dvě hlavní části. První část se zabývá základními strukturálními změnami v daních během 19. a 20. století. Důraz je kladen především na daně přímé. Ve druhé části je provedena analýza daňových příjmů státního rozpočtu. Podrobněji rozebrány jsou daně s největším výnosem.

Annotation

This thesis deals with the development of taxes in the Czech Republic in the 19th and 20th centuries and with the development of tax revenues since 1993. The main aim of the thesis is to find out how the tax system was transformed during the 19th and 20th centuries and to analyse the development of tax revenues of the state budget from 1993 up to the present. The thesis is divided into two main parts. The first part deals with the most important structural changes in taxes during the 19th and 20th centuries. The emphasis is placed on direct taxes. In the second part an analysis of tax revenues of the state budget was conducted. Taxes with the largest revenues are analysed in detail.

Obsah

Úvod	6
1 Základní pojmy k daním	8
1.1 Pojem „daň“	8
1.2 Konstrukční prvky daně	9
2 Základní strukturální změny v daních v 19. – 20. století.....	10
2.1 Vývoj během 19. století	10
2.1.1 Subjekt daně, předmět daně a sazba daně.....	10
2.1.2 Nejdůležitější změny v daních v 19. století	11
2.1.3 Zákon č. 220/1896 ř. z., o osobních daních přímých.....	13
2.1.4 Nepřímé daně.....	15
2.2 Vývoj během 20. století	17
2.2.1 Daňová soustava na počátku 20. století.....	17
2.2.2 Englišova daňová reforma	18
2.2.3 Daňový systém během 2. světové války	21
2.2.4 Daňové reformy v 40. – 60. letech 20. století.....	22
2.2.5 Daňové reformy po roce 1989	26
3 Vývoj daňových příjmů státního rozpočtu od roku 1993	30
3.1 Rozpočtové určení daní.....	30
3.2 Vývoj celkových a daňových příjmů státního rozpočtu.....	32
3.3 Vývoj příjmů státního rozpočtu z jednotlivých daní.....	33
3.3.1 Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.....	34
3.3.2 Daň z přidané hodnoty a spotřební daně.....	35
3.3.3 Daň z příjmů fyzických a právnických osob	36
3.4 Shrnutí vývoje daňových příjmů státního rozpočtu	37
Závěr	38
Seznam použitých zdrojů.....	40
Seznam tabulek.....	42
Seznam grafů	42
Příloha.....	43

Úvod

Historie je příběh. Příběh, který nám vypráví vývoj od počátků až do současnosti. Všechno, co existuje, má nějakou historii, z čehož plyne, že i daně mají svou historii. A historii dlouhou, jelikož mají svůj prapůvod již ve starověku, kdy začaly vznikat první státy. Vznik prvních států s sebou přinesl potřebu nějakým způsobem naplnit státní rozpočet, a tak vznikly daně.

Téma „Vývoj daní na území ČR a daňové příjmy od roku 1993“ jsem si vybrala proto, že jsem vždy měla k historii kladný vztah a přišlo mi zajímavé, dozvědět se o daňové historii něco víc, přičemž se budu zabývat daněmi od 19. století, kdy význam daní v českých zemích začal růst.

Hlavním cílem mojí práce je zjistit, jak se daňová soustava během 19. a 20. století proměňovala, a analyzovat vývoj daňových příjmů státního rozpočtu od roku 1993 do současnosti.

Pro splnění hlavního cíle jsem si stanovila několik dílčích cílů. Prvním z nich je popsat nejdůležitější strukturální změny a reformy, které se v daních během 19. a 20. století udály, dalším cílem je na základě předchozího zjištění vypracovat přehledné tabulky zachycující daňový systém po nejdůležitějších daňových reformách. Posledním dílčím cílem je porovnat daňové příjmy za posledních 21 let (daňové příjmy celkové, i pro jednotlivé druhy daní).

Je třeba také dodat, že zmínit naprosto všechny změny, které se během 19. a 20. století uskutečnily, je z důvodu rozsahu práce nemožné. Navíc se ze stejného důvodu zaměřím na daně jako takové a například poplatkům se budu věnovat jen okrajově. Konkrétně nejvíce se zaměřím na daně přímé.

V první kapitole práce stručně vysvětlím některé základní daňové pojmy, které se dále objevují v druhé kapitole a jsou pro její pochopení stěžejní.

Druhá kapitola je rozdělena na dvě části – na 19. a na 20. století. Část popisující 19. století začíná obecným úvodem, poté jsou v ní popisovány nejdůležitější změny, ke kterým v daních ve sledovaném období došlo, a nakonec se krátce věnuje nepřímým daním. Část druhá opět na úvod nastiňuje, jak vypadal daňový systém na počátku 20. století a potom se zabývá nejdůležitějšími reformami, ke kterým došlo.

Třetí kapitola analyzuje vývoj daňových příjmů státního rozpočtu od roku 1993 do současnosti, přičemž na úvod je zmíněno obecně, jak vypadá rozpočtové určení daní v České republice.

Při zpracovávání druhé kapitoly jsem narazila na problém nevelkého množství zdrojů k danému tématu. Nejdůležitějším zdrojem pro její sepsání se stala kniha Dějiny daní a poplatků od autora Marka Starého a kolektivu.

Údaje potřebné pro analýzu daňových příjmů ve třetí kapitole vychází ze Statistických ročenek ČR, Státních závěrečných účtů ČR a z dat, která mi byla poskytnuta na Ministerstvu financí ČR.

1 Základní pojmy k daním

Na úvod je třeba vymezit některé základní termíny z daňové problematiky, které budou v práci v dalších kapitolách používány. Nejprve dojde k objasnění pojmu „daň“ a poté budou stručně vymezeny některé konstrukční prvky daně.

1.1 Pojem „daň“

Co je to vlastně daň? Daň je povinná, zákonem stanovená platba, která plyne do veřejného rozpočtu. Je to platba neekvivalentní (to, jak se jednotlivec podílí na příjmech veřejného rozpočtu, nemá žádný vztah k tomu, jak se bude podílet na jeho výdajích), nenávratná (daň se nevrací zpět, splněním daňové povinnosti nevzniká žádný konkrétní nárok) a zpravidla také neúčelová (v okamžiku placení nikdo neví, na co přesně bude daň použita). Daň je vždy vybírána v peněžní formě. Vše, co splňuje definiční znaky pro daň, je za daň z ekonomického hlediska považováno.¹

Oproti tomu OECD² označuje za daň každou platbu, která je povinná, v zásadě neekvivalentní a plyne do veřejného rozpočtu.

Daňový řád³ říká, že daní se rozumí:

- peněžité plnění, které zákon označuje jako daň, clo nebo poplatek,
- peněžité plnění, pokud zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle tohoto zákona,
- peněžité plnění v rámci dělené správy.

¹ VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém 2014*. Praha: 1.VOX, 2014, s. 9-12. ISBN 978-80-87480-23-6.

² Glossary of Tax Terms. *OECD* [online]. [cit. 2014-05-30]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/ctp/glossaryoftaxterms.htm>

³ Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

1.2 Konstrukční prvky daně

Mezi základní konstrukční prvky daně patří:⁴

- daňový subjekt,
- předmět daně,
- osvobození od daně,
- základ daně,
- odpočty od základu daně,
- sazba daně,
- slevy na dani.

Daňový subjekt je osoba, které zákon ukládá povinnost daň strpět, odvést nebo zaplatit. Daňové subjekty se dělí na poplatníky a plátce, přičemž poplatník „nese“ daňové břemeno (jelikož jeho předmět je dani podroben) a plátce je ze zákona povinen vybranou, či sraženou daň odvést do veřejného rozpočtu.⁵

Předmětem zdanění je nějaká veličina, ze které se daň vybírá. Touto veličinou může být majetek (u majetkových daní), důchod (u důchodových daní) nebo spotřeba (u spotřebních daní). Vynětí z předmětu daně vymezuje, co už předmětem daně není. Osvobození od daně definuje část předmětu daně, která se do základu daně nezahrnuje. Osvobození může být úplné, částečné, podmíněčné nebo ve formě nezdanitelného minima.⁶

Základ daně je předmět daně (upravený o osvobození), který se dá vyjádřit v nějakých měrných jednotkách. Odpočty od základu daně jsou částky, které snižují základ daně. Pomocí sazby daně se ze základu daně (sníženého o odpočty) stanovuje daň (resp. její základní částka). Slevy na dani totiž mohou vypočtenou daň snížit. Pokud byl základ daně stanoven v peněžních jednotkách, použije se ke zdanění relativní sazba, pokud ve fyzických jednotkách, použije se pevná sazba.⁷

⁴ VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém 2014*, s. 13-31.

⁵ Tamtéž.

⁶ Tamtéž.

⁷ Tamtéž.

2 Základní strukturální změny v daních v 19. – 20. století

2.1 Vývoj během 19. století

V porovnání s dnešní daňovou soustavou existovalo v 19. století větší množství diferencovanějších druhů daní a daně byly konkrétnější. Hlavním důvodem existence daní nebylo jenom získávání prostředků k plnění státních funkcí a k financování veřejných potřeb (jako je tomu dnes), naprosto stejnou váhu měly i další důvody (ochrana domácí produkce, podpora určité produkce, dosažení určitého chování spotřebitele).⁸

Je třeba také zmínit, že některé daně se ukrývaly pod všelijakými poplatky, regály, cly a monopoly a naopak některé daně byly ve skutečnosti spíše poplatky.⁹

2.1.1 Subjekt daně, předmět daně a sazba daně

V 19. století byl subjekt daně ztotožňován s poplatníkem a byla jím fyzická nebo právnická osoba, která byla povinna daň platit. Tento poplatník byl stanovován buď podle předmětu zdanění (daně reální, tj. daně z nemovitostí), nebo podle daňového základu (osobní daně). Povinnost subjektu daně daň zaplatit se nazývala berní závazek. Od subjektu daně byl teoreticky i právně odlišován plátcе daně.¹⁰

V polovině 19. století se na území českých zemí poprvé začal uplatňovat princip všeobecnosti daňové povinnosti, což znamenalo, že povinnost platit daň měl každý, kromě několika výjimek. Mezi výjimky patřil obecně panovník a členové jeho rodiny. Dále pak osoby s malým ročním příjmem, přičemž důvod vynětí těchto osob byl čistě technický, neboť vymáhání daní by bylo nákladnější než jejich vlastní daňová povinnost.¹¹

Předmětem daně (objektem zdanění) bylo vše, čeho se daň týkala (příjem, majetek, užitek z předmětu apod.). Daně se podle předmětu zdanění rozdělovaly na daně reální, daně osobní a daně spotřební. (Jeden ze způsobů, jak lze třídit daně v 19. století.)¹²

⁸ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. Praha: Havlíček Brain Team, 2009, s. 88-93. ISBN 978-80-87109-15-1.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Tamtéž.

¹² Tamtéž.

Daňová sazba byla stanovena pevnou sazbou (konkrétní částkou), nebo relativní sazbou (procentuálně).¹³

2.1.2 Nejdůležitější změny v daních v 19. století

Během první poloviny 19. století došlo k systémové konsolidaci státních příjmů. Nástrojem použitým k docílení této konsolidace bylo zavedení nových daní.¹⁴ Jednou z nově zavedených daní byla daň tarifní z provozování živnosti (typově daň výdělková), která byla zavedena na konci roku 1812.¹⁵

Další důležitou změnou daňového systému bylo oddělení daně domovní od daně pozemkové v roce 1820. Císařský patent o potravní dani z roku 1829 jednotně upravil daně, které se dosud v různých částech monarchie lišily, patřila k nim např. daň z lihu, z piva, z vína, z masa a z cukru.¹⁶

Patentem ze dne 29. října 1849 byla zavedena daň z příjmu. Stalo se tak z důvodu potřeby vyšších státních příjmů po válečných konfliktech v roce 1848. Od roku 1849 tedy existovaly čtyři přímé daně. Dvě daně reální – daň pozemková a daň domovní, a dvě daně osobní – daň výdělková a daň z příjmu. Je třeba zmínit, že vedle soustavy přímých daní existovaly také přírážky k těmto přímým daním. Dále samozřejmě existovalo také množství daní nepřímých (zejména různé spotřební daně, jejichž význam se v 19. století zvyšoval, dále poplatky, příspěvky, cla, monopoly a regály).¹⁷

„V druhé polovině 19. století se na území českých zemí vytváří jednotná, relativně moderní soustava daní (označovaných ve starší době jako berně) a poplatků (označovaných původně pojmem taxy).“¹⁸

Bylo to nezbytně nutné, jelikož stará soustava daní již byla poněkud zastaralá. Postupně docházelo k centralizaci a rozšiřování daňového systému. Jedním z důvodů zvyšování počtu daní a kladení většího důrazu na jejich význam bylo rozšiřování státních úkolů a zároveň naopak zužování majetku státu, který v dřívějších dobách býval hlavním

¹³ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 93.

¹⁴ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 80.

¹⁵ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 97.

¹⁶ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 80.

¹⁷ ŠRAMKO, Vladimír. *Evoluce daňové správy na území České republiky*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Petr Mrkývka. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/137342/pravf_b/Bakalarska_prace__Sramko_Vladimir_verze_final.pdf

¹⁸ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 88.

zdrojem státních příjmů. Také začal být kladen větší důraz na princip daňové spravedlnosti (došlo i k zavedení minima, ze kterého se daň nevybírala).¹⁹

Nejdůležitější z přímých daní byla daň pozemková (dříve známá jako kontribuce), která byla v českých zemích zároveň také nejstarší daní. Předmětem této daně byla veškerá zemědělsky upotřebitelná půda. Některé plochy byly od této daně osvobozeny trvale (např. bažiny, jezera, rybníky, veřejné cesty, náměstí, hřbitovy a stavební pozemky), jiné dočasně (např. pozemky postižené živelnou pohromou na dobu jednoho roku od události).²⁰

Subjektem (poplatníkem) pozemkové daně byl faktický držitel pozemku, což znamená, že to nemusel být nutně jenom vlastník pozemku, ale mohl to být i nájemce. Na počátku druhé poloviny 19. století činila sazba daně 26,66 %. Zákon týkající se této daně byl během let několikrát novelizován. V roce 1896 byla sazba snížena na 22,7 %. K úhradám daně pozemkové docházelo měsíčně. Daň zůstala takto upravena až do doby vzniku Československa.²¹

Předmětem daně domovní, která byla zmíněna na předchozí stránce, byly budovy sloužící k bydlení (osvobozeny byly např. neobydlené budovy, novostavby, budovy užívané veřejností). Rozlišovaly se dva typy této daně – daň činžovní a daň třídní. Subjektem daně domovní byl majitel nebo uživatel dané budovy.²²

Daň činžovní platila pro všechny domy několika největších měst (Praha, Brno, Olomouc, Opava, lázeňská města) a v jiných městech platila pro domy, ve kterých sloužila alespoň polovina bytů k nájmu. V ostatních případech byla uplatňována daň třídní, která závisela na počtu obytných místností.²³ Obě daně (činžovní i třídní) byly placeny čtvrtletně.²⁴

¹⁹ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 88.

²⁰ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 94-103.

²¹ Tamtéž.

²² VÍTEK, Leoš. *Daňová politika České republiky: Historický vývoj, současnost a perspektivy zdanění na území ČR s ohledem na integraci českého hospodářství do světového ekonomického společenství*. Praha, 2001. Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky.

²³ Tamtéž.

²⁴ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 94-103.

2.1.3 Zákon č. 220/1896 ř. z., o osobních daních přímých

Dne 25. října 1896 byl přijat zákon č. 220/1896 ř. z., o osobních daních přímých. Tento zákon byl zásadním zlomem v úpravě daňové soustavy a jednalo se o nejdůležitější daňový zákon až do roku 1927. Zákon byl účinný od 1. 1. 1898.²⁵

*„Zákon byl charakteristický svou jasností, srozumitelností, vycházel z nejlepších koncepcí své doby, upravoval všechny osobní daně a vytvářel moderní soustavu osobních přímých daní.“*²⁶

Jako nástupkyně tarifní daně z provozování živnosti byla zavedena první hlavou výše zmíněného zákona daň výdělková všeobecná. Tato daň rozšířila okruh zdaňovaných osob a jejím předmětem bylo každé podnikání, které přinášelo zisk. Subjektem daně byl tedy každý, kdo podnikal za účelem dosažení zisku (subjektem byly nejen provozovatelé živností, ale i svobodná povolání). Některé živnosti byly osvobozeny (např. spisovatelská činnost nebo živnosti „rodinné“, či mající maximálně jednoho zaměstnance).²⁷

Tato daň byla stejně jako daň pozemková kontingentována (= pevně stanovena). Po zavedení rakousko-uherské koruny v roce 1892 kontingent činil 35,5 miliónu korun. Poplatníci dostávali po vypočtení této daně daňovou správou platební rozkaz.²⁸

Druhá hlava zákona č. 220/1896 ř. z. upravovala výdělkovou daň veřejně účtujících podniků, která byla obdobou výše zmíněné daně výdělkové všeobecné. Předmětem této daně bylo zisk přinášející podnikání veřejně účtujících podniků a sazba daně se pohybovala v rozmezí 10 – 15 %. Některé podniky byly osvobozeny (např. dobročinné spolky, vzdělávací spolky či některá družstva). Daň byla hrazena čtvrtletně.²⁹

Třetí hlava zákona upravovala daň rentovou (úrokovou), která se poprvé objevila již v roce 1868. Jejím předmětem byl kapitál plynoucí ze stálého pramene, který plynul, aniž by to nějak souviselo s přímým přičiněním daného příjemce. Osvobozeny od této daně byly: alimenty, úroky ze státních dluhopisů, dividendy centrální banky, renty plynoucí z ciziny (již zdaněné v cizině). K úhradám rentové daně docházelo pololetně.³⁰

²⁵ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 94.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 94-103.

²⁸ VÍTEK, Leoš. *Daňová politika České republiky...*, s. 8.

²⁹ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 94-103.

³⁰ Tamtéž.

Čtvrtá hlava zmíněného zákona, upravovala daň z příjmu, která postihovala příjem fyzických osob a platila od roku 1849, a daň z vyššího služného, která byla specifickou daní z příjmu a jejím subjektem byli zaměstnanci služby (státní i soukromé). V případě obou daní existovalo tzv. daněproste minimum, tedy částka, ze které se daň nevybírala. Toto minimum činilo u daně z příjmu 1200 korun (od roku 1892, kdy se začala používat koruna, až do roku 1914) a u daně z vyššího služného 6400 korun za rok.³¹

V tomto období se také začínají objevovat slevy na dani. Například ten, kdo platil pozemkovou daň, si mohl odečíst slevu 15 % z osobních daní, a kdo platil domovní daň, mohl si odečíst 12,5 % taktéž z osobních daní.³²

Následující tabulka shrnuje přímé daně existující na konci 19. století, předmět těchto daní a jejich subjekt.

Tabulka č. 1: Přímé daně v českých zemích na konci 19. století

<u>PŘÍMÉ DANĚ</u>	Předmět daně	Subjekt daně (= poplatník)
Daň pozemková	veškerá zemědělsky upotřebitelná půda, s výjimkou osvobozené	faktický držitel pozemku (buď vlastník, nebo nájemce)
Daň domovní	budovy sloužící k bydlení, s výjimkou osvobozených	majitel nebo uživatel dané budovy
Daň výdělková všeobecná	každé podnikání přinášející zisk, některá podnikání osvobozena	skutečně podnikající osoba
Daň výdělková veřejně účtujících podniků	zisk přinášející podnikání veřejně účtujících podniků, některé podniky osvobozeny	veřejně účtující podnik
Rentová (úroková) daň	kapitál plynoucí ze stálého pramene, s výjimkou osvobozeného	příjemce renty (fyzické i právnické osoby)
Daň z příjmu (důchodová daň)	příjem fyzických osob (příjem císaře a zahraničních diplomatů osvobozen)	příjemce příjmu
Daň z vyššího služného	příjem ze služby	zaměstnanci služby (státní i soukromé)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 94-103.

³¹ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 94-103.

³² Tamtéž.

2.1.4 Nepřímé daně

V následující tabulce je popsáno, jak vypadal systém nepřímých daní.

Tabulka č. 2: Nepřímé daně v českých zemích v druhé polovině 19. století

<u>NEPŘÍMÉ DANĚ</u>	Předmět daně	Subjekt daně (= poplatník)	Poznámky
Cla	zboží přecházející státní hranici	dovozce nebo vývozce zboží	sazba daně valorická, určena podle příslušnosti zboží k některé z 51 stanovených tříd
Potravní daň (akcíz)	zboží vymezené v akcízovém tarifu	obchodníci	týkala se pouze vymezených měst
Cukerní daň	cukr z tuzemských cukrovarů i dovezený z ciziny	osoba, která v tuzemsku uváděla cukr do volného oběhu	sazba stanovena podle druhu a množství cukru (např. 38 korun pro řepkový cukr v roce 1903)
Lihová daň	alkohol vyrobený v tuzemských lihovarech	domácí lihovary (malé lihovary většinou osvobozeny)	podle sazby se lihovary rozdělovaly na dva druhy - na produkční a konzumní
Pivní daň	pivo vyrobené v tuzemských pivovarech	výrobci (= vlastníci pivovaru)	menší pivovary měly slevu na dani, sazba stanovena podle množství extraktu v 1 hektolitr
Petrolejová daň	petrolej vyrobený v tuzemsku	výrobci petroleje	sazba 13 korun za 100 kg čistého petroleje (na přelomu 19. a 20. století)
Potravní daň z masa	syrové maso	osoba opatřující maso	sazby podle druhu masa a podle velikosti města
Potravní daň z vína	víno a mošt	prodejci (nebo výčepní)	3 sazby podle toho, jestli se jednalo o víno, vinný mošt nebo mošt ovocný

Zdroj: Vlastní zpracování na základě STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 104-110.

A na závěr kapitoly věnující se 19. století ještě jedna rekapitulační tabulka, ve které je možné vidět schéma toho, jak vypadala soustava státních daní po roce 1896.

Tabulka č. 3: Daňová soustava v českých zemích po roce 1896

Daňová soustava v českých zemích po roce 1896		
DANĚ PŘÍMÉ	DANĚ REÁLNÍ	daň pozemková daň domovní - daň činžovní - daň třídní
	DANĚ OSOBNÍ	daň výdělková všeobecná daň výdělková veřejně účtujících podniků rentová (úroková) daň daň z příjmu (důchodová daň) daň z vyššího služného
DANĚ NEPŘÍMÉ	cla potravní daň na čáře (= akcíz) cukerní daň lihová daň pivní daň petrolejová daň potravní daň z masa potravní daň z vína poplatky	

Zdroj: Vlastní zpracování na základě STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 94-110.

Kromě těchto státních daní, které plynuly do místních nebo zemských rozpočtů, existovaly také dávky veřejnoprávních korporací, které vybíraly územní samosprávné korporace ve formě přirážek k daní.³³

³³ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 115.

2.2 Vývoj během 20. století

Ve 20. století byly z hlediska změn v daních nejdůležitější následující události:

1. Englišova daňová reforma z roku 1927,
2. období 2. světové války,
3. daňové reformy v 40. a 50. letech,
4. daňové reformy po roce 1989.

2.2.1 Daňová soustava na počátku 20. století

Do roku 1926 fungovala v zásadě podobná daňová soustava jako na konci 19. století, avšak k několika důležitým dílčím změnám došlo. Za zmínku stojí například rok 1914, kdy došlo ke zrušení daně z vyššího služného (tato daň byla znovu obnovena v roce 1927) a k zavedení nové daně, tzv. dávky z tantiém, a rok 1916, kdy byly z důvodu potřeby většího množství příjmů pro státní rozpočet (kvůli probíhající 1. světové válce) dočasně zavedeny válečné přírážky (ke většině přímých daní) a také daň z válečných zisků, která se týkala jak fyzických, tak i právnických osob.³⁴

Některé další změny se udály po konci 1. světové války. V roce 1918 byl odstraněn kontingent u všeobecné daně výdělkové a v roce 1919 byla zrušena možnost subjektu, který platil pozemkovou daň, odečíst si slevu 15 % z osobních daní. Rokem 1920 byla zavedena daň z obratu (jakási převodní daň) a daň přepychová, která byla v podstatě obdobou daně z obratu. Předmětem daně z obratu byly různé úplatné převody (např. převody movitostí, převody majetkových práv, ale i různé služby). Subjektem daně z obratu byli podnikatelé i nepodnikatelé. Sazba daně byla stanovena nejprve na 1 %, časem došlo k jejímu zvýšení na 3 %. Daň přepychová se lišila pouze v tom, že byla uvalena na úplatné převody týkající se tzv. přepychového zboží a služeb, které byly vyjmenovány seznamem v příloze zákona.³⁵

Výdělková daň veřejně účtujících podniků se proměnila ve zvláštní daň výdělkovou. Tato nová daň postihovala více subjektů (společností) než její předchůdkyně. Společnosti, kterých se týkala, byly vyjmenované v zákoně (např. společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti a komanditní společnosti). Sazba činila 8 %.³⁶

³⁴ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 118-123.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Tamtéž.

V témže roce byly zavedeny dvě majetkové daně, které byly pojmenovány jako dávka z majetku a dávka z přírůstku majetku. Zavedení těchto daní bylo založeno na myšlence, že by se měli zdanit ti, kteří za války „zázračně“ zbohatli. Obě daně v podstatě navázaly na daň z válečných zisků, která platila do roku 1919. Subjektem dávky z majetku byly fyzické a právnické osoby (i cizinci) mající majetek na území Československa. Dávka z přírůstku majetku se týkala jen fyzických osob. Předmětem dávky z majetku byl majetek sloužící podnikatelům k osobním potřebám, který vlastnili k 1. 3. 1919. Stejný typ majetku postihovala dávka z přírůstku majetku s tím rozdílem, že se vztahovala na majetek nabytý v rozmezí 1. 1. 1914 a 1. 3. 1919.³⁷

2.2.2 Englišova daňová reforma

Problémem daňového systému převzatého po Rakousku-Uhersku, byla zastaralost a značná roztržičnost. Na území Česka, Slovenska a Podkarpatské Rusi totiž platily rozdílné zákony. Bylo tedy třeba je nějak sjednotit.³⁸

Klíčovým momentem se stala tzv. Englišova daňová reforma, která vstoupila v platnost v roce 1927 a byla založená na zákonu č. 76/1927 Sb. z. a n., o přímých daních (bez reálních daní). Reforma bývá označována jako Englišova, ale ve skutečnosti na ní pracovalo větší množství lidí již od roku 1922. Avšak Karel Engliš působil od konce roku 1925 jako ministr financí, na reformě se přímo podílel, dotvářel její konečnou podobu a teoreticky ji zdůvodnil v důvodové zprávě k výše zmíněnému zákonu.³⁹

Podstatou a účelem reformy byla unifikace a kodifikace daňové právní úpravy a zjednodušení a systematizace daňového systému. Došlo ke sjednocení soustavy daní a poplatků. Daně důchodového typu byly reformou odlišeny od ostatních výnosových daní. Zákon byl během následujících let čtyřikrát novelizován.⁴⁰

Nově zavedená daňová soustava se vyrovnala i vyspělým daňovým systémům existujícím v západní Evropě. Daňový systém byl díky Englišově reformě stabilizován až do začátku 2. světové války.⁴¹

³⁷ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 118-123.

³⁸ ŠIMEK, Robert. Karel Engliš: Reformami k lepším zítřkům. *Euro E15* [online]. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://euro.e15.cz/profit/karel-englis-reformami-k-lepsim-zitrkum-901662>

³⁹ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 124-129.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ VÍTEK, Leoš. *Daňová politika České republiky...*, s. 15.

Následující tabulka znázorňuje, jak vypadala daňová soustava po Englišově daňové reformě.

Tabulka č. 4: Daňová soustava v Československu od roku 1927

Daňová soustava v Československu od roku 1927		
DANĚ PŘÍMÉ	DANĚ VÝNOSOVÉ	daně reální daň pozemková daň domovní - daň činžovní - daň třídní všeobecná daň výdělková zvláštní daň výdělková rentová daň daň z tantiém
	DANĚ DŮCHODOVÉ	daň z příjmu (důchodová daň) daň z vyššího služného
	MAJETKOVÉ DANĚ	dávky z převodu majetku daň přepychová daň z obratu dávka z majetku dávka z přírůstku majetku
DANĚ NEPŘÍMÉ	cla potravní daň na čáře všeobecná daň nápojová (daň z piva, daň z vína, daň z minerálních vod) daň z cukru daň z lihu daň z minerálních olejů daň z masa daň z uhlí daň z vodní síly poplatky	

Zdroj: Vlastní zpracování.⁴²

⁴² STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 124-129.
PUCHINGER, Zdeněk. *Úvodní kapitoly k daňové teorii*. Olomouc, 2006. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Dostupné z:
http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/knihovna/Skripta_FF/uvodni_kapitoly_k_da.pdf

Pozemková daň nyní vycházela z pozemkového katastru upraveného zákonem č. 76/1927 Sb. z. a n.. Nově osvobozeny od pozemkové daně byly např. dvory, zastavěné plochy a neplodné plochy. Domovní daň se i nadále dělila na daň činžovní a daň třídní. Budovy, na které se vztahovala, již nadále nemusely celé sloužit k bydlení, nyní stačilo, aby k bydlení sloužila třeba i malá část budovy, a daň se jich automaticky týkala. Sazba daně činžovní činila 12 % v Praze, Brně a Bratislavě, v ostatních městech to bylo 8 %. Třídní daň měla stanovené pevné sazby (podle počtu obytných místností). Novostavby již nebyly osvobozovány na 15 nebo 25 let, teď byly osvobozovány jen na 6 nebo 12 let.⁴³

Všeobecná daň výdělková se vůbec poprvé vyměřovala na základě vykázaného čistého zisku podniku. Subjektem daně byly všechny fyzické a právnické osoby, které trvale podnikaly za účelem dosažení zisku. Znovu obnovena byla daň z vyššího služného, která se musela zaplatit, pokud roční příjmy přesáhly 100 000 korun. Předmětem rentové daně byly požitky z věcí (případně z majetkových práv), které nebyly zdaněny jinými daněmi (daní pozemkovou, domovní či výdělkovou).⁴⁴

U daně z příjmu (označované též důchodová daň) se rozlišovalo několik různých zdrojů příjmu (např. příjmy z pozemků a budov, příjmy z podnikání, ze zaměstnání nebo z kapitálu). Novinkou bylo stanovení domácnosti jako zdanitelné jednotky. Daň tedy postihovala důchod domácnosti jako celku. Příjmy celé domácnosti se posčítaly, odečetly se náklady vynaložené k jejich dosažení a výsledné číslo bylo daňovým základem. Zajímavostí možná je, že jednočlenné a bezdětné domácnosti musely platit daň vyšší.⁴⁵

Závěrem je třeba dodat, že Englišova reforma „vytvořila podobu daní a poplatků a jejich právní úpravy, jež se s určitými změnami udržela až do 50. let minulého století.“⁴⁶

⁴³ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 124-129.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Tamtéž.

2.2.3 Daňový systém během 2. světové války

Po podepsání Mnichovské dohody dne 30. září 1938 Československo přijalo mnichovský diktát. 15. března 1939 došlo k okupaci německými vojsky a vznikl Protektorát Čechy a Morava. Doba nesvobody trvala až do 4. května 1945. Toto období s sebou přineslo změny související s fašizací, okupací a válkou.

Během této doby přešlo odtrhnuté pohraničí na říšskoněmeckou daňovou soustavu. Protektorát Čechy a Morava byl zapojen do platebních povinností, které souvisely s probíhající válkou. V září roku 1939 došlo k zavedení tzv. válečné přírážky na alkohol a kuřivo. Na podzim roku 1940 byl protektorát celně spojen s říší a bylo zavedeno říšské celní právo. Československou soustavu nepřímých daní nahradily říšské právní předpisy. Příjemcem cel a nepřímých daní samozřejmě byla říšská pokladna. Zvyšovaly se daňové sazby, jelikož přímé daně byly hlavním zdrojem příjmů a výnos z nich tak musel být co nejvyšší.⁴⁷

3. srpna 1944 byl vydán prezidentem Edvardem Benešem Ústavní dekret č. 11/1944, o obnovení právního pořádku, kterým byl obnoven původní právní řád Československa, z čehož vyplývá, že zavedené změny byly zrušeny a není třeba k tomu více dodávat.⁴⁸

⁴⁷ VÍTEK, Leoš. *Daňová politika České republiky...*, s. 17.

⁴⁸ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 126.

2.2.4 Daňové reformy v 40. – 60. letech 20. století

Po roce 1945 došlo k návratu k daňové soustavě, která vycházela z Englišovy reformy. Byly obnoveny předpisy, které platily před rokem 1939. Přímé daně se opět členily na daně výnosové a na daň důchodovou. Ne všechny nepřímé daně byly obnoveny (nebyla obnovena např. daň z vodní síly a potravní daň na čáře). Nepřímé daně byly doplňovány státními finančními monopoly. Mezi ně patřil například tabákový monopol a solní monopol. V případě monopolů byla daň skryta v ceně výrobků. Systém nepřímých daní byl v roce 1947 znovu doplněn daní z přepychu, která byla uvalena na luxusní předměty a jejíž sazba se pohybovala v rozmezí 10 až 100 %. Byly zavedeny také odvody ze zisku a jiné odvody státních podniků.⁴⁹

V roce 1946 byla zavedena mimořádná majetková dávka – dávka z majetkového přírůstku. Ukládala fyzickým i právnickým osobám povinnost zaplatit dávku z přírůstku majetku, který byl zjištěn mezi 1. 1. 1939 a 15. 11. 1945. Na majetek získaný dědictvím, darováním nebo věnováním se povinnost pochopitelně nevztahovala. Sazba dávky z majetkového přírůstku byla značně progresivní. Vedle této dávky se vybírala také dávka z majetku, jejímž základem byla hodnota veškerého majetku (fyzických i právnických osob) k 15. 11. 1945.⁵⁰

V roce 1947 byla nově zavedena daň ze mzdy, která postihovala příjem z pracovního poměru (resp. důchod) u fyzických osob. Její zavedení mělo velký význam, neboť srážku daně ze mzdy prováděl plátce (tedy zaměstnavatel), což bylo pro pracující jednodušší a nadále je to nezatěžovalo. Tato daň měla vysoce progresivní sazbu, jejíž horní hranice sahala až k 85 %.⁵¹ V témže roce byly zákonem upraveny tzv. milionářské dávky. Tyto dávky se platily z nadměrného přírůstku majetku a byly mimořádné a jednorázové.⁵²

Po únoru 1948, kdy nastal v Československu komunistický převrat, byla nově zavedena zemědělská daň. Podléhaly jí fyzické osoby vykonávající zemědělskou činnost na vlastní účet. Jelikož se při výběru této daně přihlíželo k rodinným a sociálním poměrům, znamenalo to zvýhodnění pro drobné a střední zemědělce a tuto daň platilo asi jen 10 – 15 % všech zemědělců. Dále byla v roce 1948 zavedena živnostenská daň, které podléhaly živnosti ze seznamu živností, a daň z úroků a úsporných vkladů, jež měla

⁴⁹ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 164-171.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² VÍTEK, Leoš. *Daňová politika České republiky...*, s. 19.

lineární sazbu ve výši 14 % a byla to daň srážková. Živnostenská daň měla progresivní sazbu v rozmezí 2,7 – 22,5 %.⁵³

Na konci roku 1948 byly zrušeny všechny předchozí nepřímé daně a k 1. 1. 1949 byly nahrazeny všeobecnou daní, která byla ve stejném roce novelou přejmenována na všeobecnou nákupní daň. Daň byla uvalena na veškeré zboží uvedené v daňovém sazebníku. Poplatník si prováděl výpočet daně sám a měsíčně ji odváděl.⁵⁴

Dále v roce 1950 došlo k zavedení daně z literární a umělecké činnosti, kterou odváděli nejen literáti, umělci a vědečtí pracovníci, ale i vdovy a sirotci po těchto osobách. Základem této daně byl každý honorář a sazba byla mírně progresivní od 3 do 10 %. V témže roce byla zavedena také daň ze samostatné činnosti, která postihovala tzv. svobodná povolání (advokáti, lékaři atd.). Horní hranice progresivní sazby, kterou tato daň měla, sahala až k 95 %.⁵⁵

Daňové reformy z roku 1952 radikálně měnily daňovou soustavu. V tomto roce bylo přijato devět nových daní. Některé z nich přetrvaly až do roku 1992. Odbouralo se rozdělení na daně přímé a nepřímé a daně se začaly rozdělovat podle poplatníka daní – na daně placené organizacemi a daně placené občany. Daňová soustava byla značně zjednodušena. Reforma vstoupila v platnost 1. ledna 1953.⁵⁶

Tabulka č. 5: Daňová soustava v roce 1953

Daňová soustava v roce 1953	
Daně placené organizacemi	daň z obratu daň z výkonů důchodová daň družstevních a jiných organizací daň zemědělská
Daně placené obyvatelstvem	daň ze mzdy daň z příjmů obyvatelstva živnostenská daň domovní daň daň z literární a umělecké činnosti daň z představení

Zdroj: Vlastní zpracování na základě STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 172-175.

⁵³ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 164-171.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 172-175.

Předmětem daně z obratu byl obrat z prodeje zboží vlastní výroby nebo vlastního nákupu, předmětem daně z výkonů byly provedené práce a služby. Daň z výkonů byla v roce 1962 zrušena. Předmětem důchodové daně družstevních a jiných organizací byl zisk dané organizace. Mezi subjekty této daně patřily např. družstevní organizace, výrobní družstva a spotřební družstva. Tato daň byla novelizována v letech 1956, 1967 a 1969. Zemědělská daň se týkala především zemědělských družstev.⁵⁷

Řada přímých daní byla nahrazena daní z příjmů obyvatelstva, která měla za úkol regulovat příjmy poplatníků i samotné soukromé podnikání, takže měla značně progresivní sazbu. V roce 1962 došlo k její novelizaci. Živnostenská daň byla stanovena pevnou částkou podle jednotlivých živností (bez ohledu na příjem). K 1. 1. 1962 byla zrušena. Předmětem domovní daně byly původně všechny budovy, postupem času bylo vytvořeno množství výjimek.⁵⁸

Výše zmíněná daň z obratu nahradila všeobecnou daň nákupní. Byla pevnou součástí cen výrobků a zboží. Podniky měly za úkol vybranou daň posléze odvést do státního rozpočtu. Hlavním úkolem této daně bylo zabezpečit stabilní příjmy do státního rozpočtu.⁵⁹ Až do roku 1966 byla daň z obratu nejvýznamnějším příjmem státního rozpočtu ČSSR. Výnos z této daně dosáhl v roce 1966 hodnoty 51,5 mld. Kčs. Následující rok ji předčily odvody hospodářských organizací.⁶⁰

Naopak daně placené obyvatelstvem tvořily jen malou část příjmů státního rozpočtu. Daň ze mzdy, která postihovala tu část příjmů, jež plynula z pracovního (nebo jiného podobného) poměru, se nejvíce podílela na daních placených obyvatelstvem. Sazby daně ze mzdy byly mírně progresivní. Do daně ze mzdy byly integrovány příspěvky zaměstnanců na sociální zabezpečení.⁶¹

Tabulka na následující straně ukazuje strukturu příjmů státního rozpočtu vybraných v letech 1958 – 1963 od obyvatelstva a potvrzuje výše zmíněná fakta.

⁵⁷ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*, s. 172-175.

⁵⁸ VÍTEK, Leoš. *Daňová politika České republiky...*, s. 21-22.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ KYZLINK, Vladimír a Leopold LÉR. *Finanční teorie a politika*. Praha: Svoboda, 1980, s. 229-230. ISBN 25-094-80.

⁶¹ KYZLINK, Vladimír a Leopold LÉR. *Finanční teorie a politika*, s. 276-284.

Tabulka č. 6: Příjmy státního rozpočtu od obyvatelstva v letech 1958 – 1963 (mil. Kčs)

Příjmy státního rozpočtu od obyvatelstva (daně, dávky a poplatky)	1958	1959	1960	1961	1962	1963
Daň ze mzdy	9 340	9 736	10 423	11 178	11 648	11 771
Zemědělská daň	250	231	182	-	-	-
Živnostenská daň	43	23	12	7	-	-
Daň z příjmů obyvatelstva	176	126	68	40	31	26
Místní daně a poplatky (v nich zahrnuta daň domovní)	834	809	581	517	443	433
Ostatní příjmy stát. rozpočtu od obyvatelstva	436	449	392	316	311	326
Celkem	11 079	11 374	11 658	12 058	12 433	12 556

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Státních rozpočtů Československé republiky z let 1958 – 1963.

Během 60. let se začaly zvyšovat příjmy státního rozpočtu získané prostřednictvím odvodů hospodářských organizací (v roce 1965 činil výnos těchto odvodů 28,7 mld. Kčs a v roce 1967 už to bylo 60,8 mld. Kčs). Jak již bylo naznačeno, v roce 1967 se odvody staly nejvýznamnějším příjmem státního rozpočtu ČSSR a nahradily tak daň z obratu.⁶²

Pro představu, v roce 1969 byly ve státním rozpočtu vykázány příjmy z následujících druhů odvodů hospodářských organizací:⁶³

- odvod z hrubého důchodu,
- odvod ze základních prostředků a ze zásob,
- stabilizační odvod,
- odvod z odpisů,
- dodatkové odvody,
- odvod ze zisku,
- odvod z přírůstků mezd,
- ostatní odvody.

V roce 1970 byl systém odvodů z hrubého důchodu zrušen a nahrazen novou soustavou podnikových daní, což by vydalo na další samostatnou kapitolu.⁶⁴

⁶² KYZLINK, Vladimír a Leopold LÉR. *Finanční teorie a politika*, s. 246-247.

⁶³ Státní rozpočet Československé republiky 1969.

⁶⁴ VÍTEK, Leoš. *Daňová politika České republiky...*, s. 24.

2.2.5 Daňové reformy po roce 1989

Období po listopadu 1989 s sebou přineslo nejen politické, ale i ekonomické změny. Bylo nezbytné, aby došlo k zásadní přeměně daňové soustavy. Na následující tabulce je vidět srovnání, jak vypadala daňová soustava před a jak vypadala po radikální reformě, která vstoupila v platnost po rozdělení Československa, 1. ledna 1993.⁶⁵

Tabulka č. 7: Daňový systém před a daňový systém po roce 1993

Daňový systém před a po roce 1993	
Daňový systém do konce roku 1992	Daňový systém od roku 1993
<i>Zdanění fyzických osob</i>	
- daň ze mzdy - daň z příjmů z literární a umělecké činnosti - daň z příjmů obyvatelstva	- daň z příjmů fyzických osob - pojistné na všeobecné zdravotní pojištění - pojistné na sociální zabezpečení - příspěvek na státní politiku zaměstnanosti
<i>Zdanění podniků</i>	
- odvody z objemu mezd - odvody ze zisku - důchodová daň - zemědělská daň organizací - příspěvky na částečnou úhradu nákladů sociálního zabezpečení	- daň z příjmů právnických osob - pojistné na všeobecné zdravotní pojištění - pojistné na sociální zabezpečení - příspěvek na státní politiku zaměstnanosti
<i>Majetkové daně</i>	
- domovní daň - zemědělská daň z pozemků - notářský poplatek z dědictví - notářský poplatek z darování - notářský poplatek z převodu nemovitostí	- daň z nemovitostí - daň z pozemků - daň ze staveb - daň dědická - daň darovací - daň z převodu nemovitostí - daň silniční
<i>Spotřební daně</i>	
- daň z obratu - dovozní daň	- spotřební daně z: - uhlovodíkových paliv a maziv - piva - vína - lihu a lihovin - tabáku a tabákových výrobků

Zdroj: SVÁTKOVÁ, Slavomíra. *Bakalářské minimum z daní*. Praha: Trizonia, 1994. ISBN 80-85573-24-5.; VÍTEK, Leoš. *Daňová politika České republiky...*, s. 26-27.

⁶⁵ VÍTEK, Leoš. *Daňová politika České republiky...*, s. 26-27.

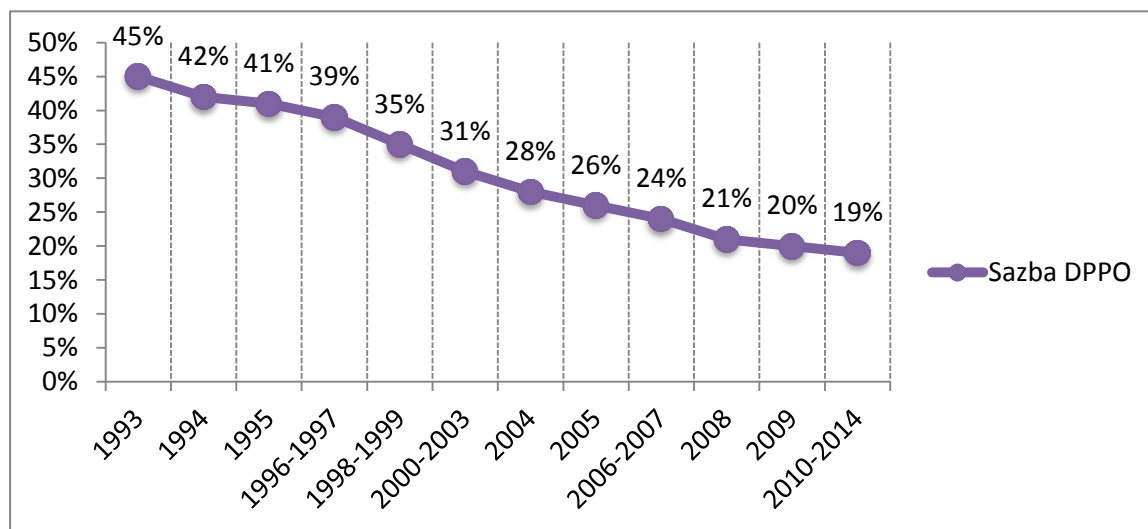
Tato daňová reforma byla poslední výraznou reformou na konci 20. století.

Šlo o zásadní reformu, neboť daňový systém byl konstituován v podstatě od nuly. Jako reakce na nepřímé daně, které existovaly v celé západní Evropě, byla nově zavedena daň z přidané hodnoty a spotřební daně. Navíc se již tehdy očekávalo, že Česká republika časem vstoupí do Evropské unie, takže to byl nezbytný krok.⁶⁶

Další významnou změnou, která v Evropě již fungovala, bylo oddělení sociálního pojistného od daní z příjmů (sociální pojistné zaměstnanců bylo dříve integrováno do daně ze mzdy). Reakcí na konec socialistického Československa bylo sjednocení zdanění všech forem podnikatelských subjektů a sjednocení zdanění jednotlivců. Transformující ekonomika si dále žádala přilákání zahraničního kapitálu, a tak bylo třeba snížit význam zdanění důchodů u právnických osob (byla snížena nominální sazba daně a současně rozšířen daňový základ).⁶⁷

Následující grafy znázorňují, jaký byl po roce 1993 vývoj sazeb u nejdůležitějších daní (daň z přidané hodnoty, daň z příjmů právnických osob, daň z příjmů fyzických osob, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti).

Graf č. 1: Vývoj sazby daně z příjmů právnických osob od roku 1993

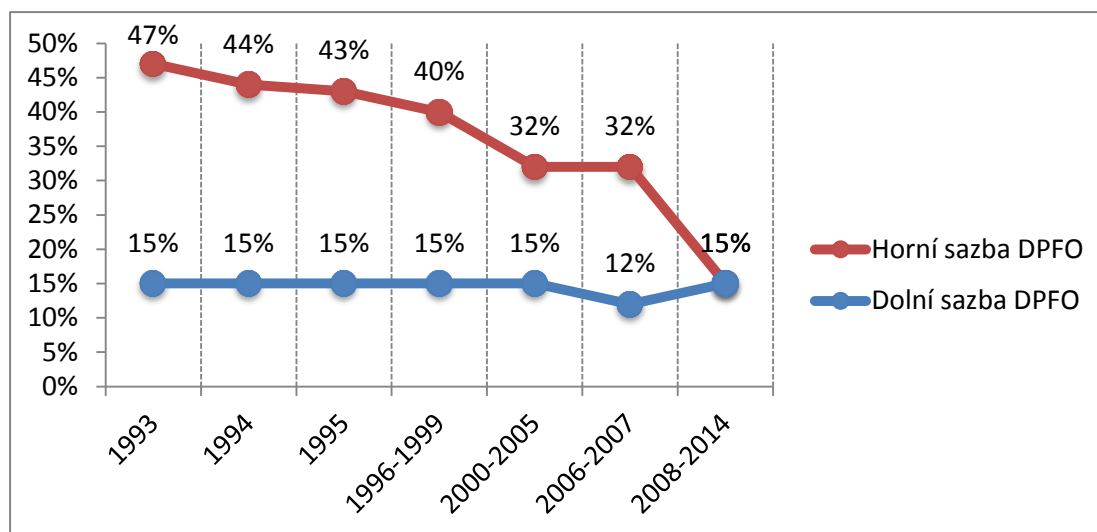
Zdroj: Vlastní zpracování.⁶⁸

⁶⁶ VANČUROVÁ, Alena. Daňové reformy ČR. *Komora daňových poradců ČR* [online]. 2008 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://www.kdpcr.cz/Data/files/pdf/vancurova.pdf>

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ GOLA, Petr. Daň z příjmu právnických osob. *Dům Financí* [online]. 2013 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://dumfinanci.cz/clanky/4509-dan-z-prijmu-pravnickych-osob/>

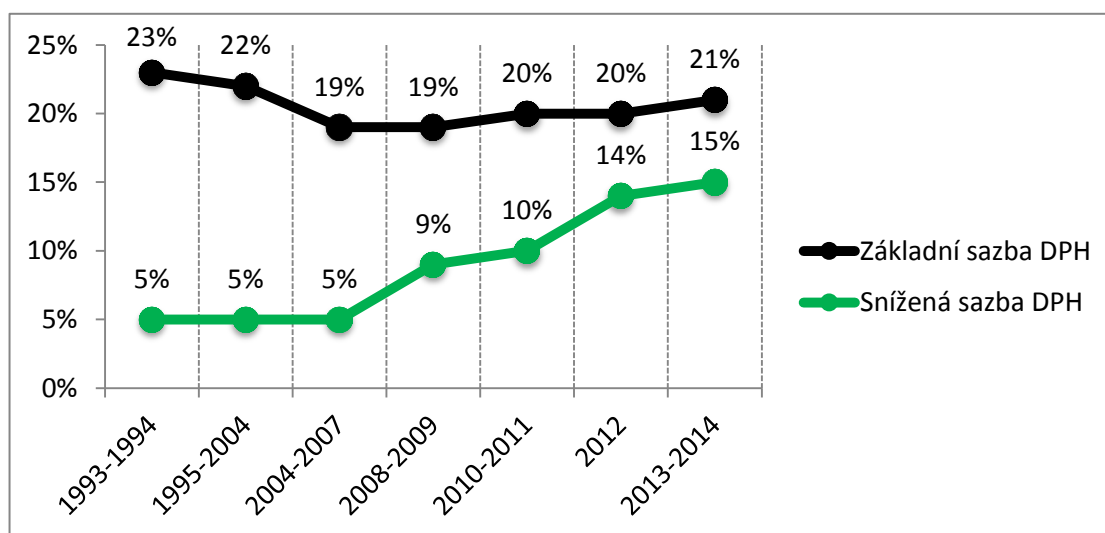
Graf č. 2: Vývoj mezních sazeb daně z příjmů fyzických osob od roku 1993

Zdroj: Vlastní zpracování.⁶⁹

Sazba daně z příjmů fyzických osob byla až do roku 2008 progresivní a původně měla stanovených dokonce šest pásem. V grafu jsou znázorněny hodnoty horní mezní sazby a hodnoty dolní mezní sazby daně. Od roku 2008 sazba progresivní není, i když od loňska částečně ano (díky solidárnímu zvýšení daně).

Graf č. 3: Vývoj sazeb daně z přidané hodnoty od roku 1993

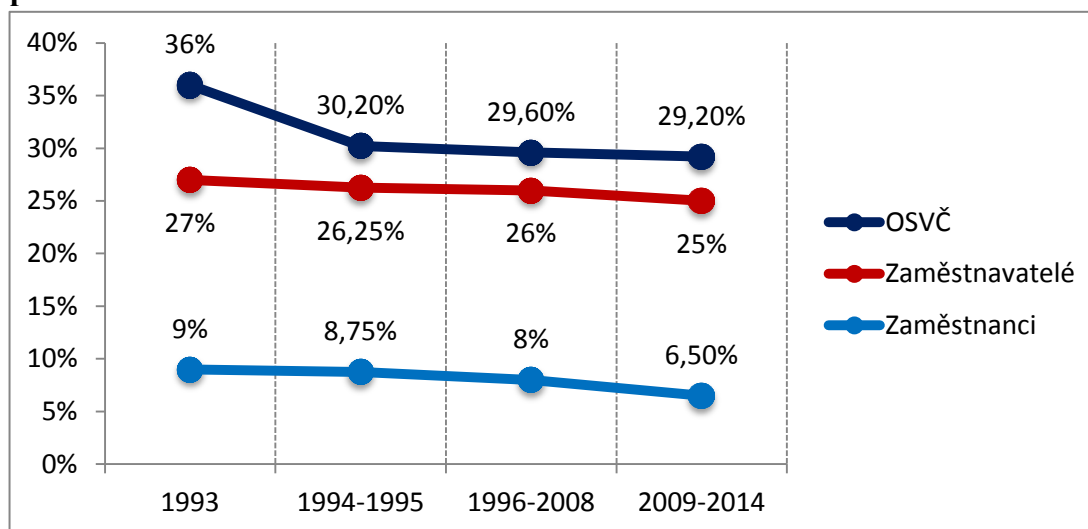

Zdroj: Vlastní zpracování.⁷⁰

⁶⁹ Daň z příjmů fyzických osob. [online]. 2014 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:4EMJK-S6W1YJ:http://praha.vupsv.cz/Fulltext/fakta/T15.xls%2Bsazba+dan%C4%9B+z+p%C5%99%C3%ADjm+u+1993&rls=com.microsoft:cs:IE-SearchBox&oe&gfe_rd=cr&gws_rd=cr&hl=cs&&ct=clnk

⁷⁰ ČERNOHAUSOVÁ, Pavla. Vývoj DPH od roku 1993 do roku 2013. *Daňáři Online* [online]. 2011 [cit. 2014-05-30]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/blog/detail-prispevku/articleid-824-vyvoj-dph-od-roku-1993-do-roku-2013/>

Graf č. 4: Vývoj sazeb pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti od roku 1993

Zdroj: Vlastní zpracování.⁷¹

V grafu jsou vyobrazeny celkové sazby pojistného, které v sobě zahrnují sazbu nemocenského pojištění, důchodového pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Tyto sazby jsou stanoveny rozdílně pro osoby samostatně výdělečně činné, pro zaměstnance a pro zaměstnavatele. Sazby se od roku 1993 nijak výrazně nezměnily. Nejvýraznější změna v sazbě stanovené osobám samostatně výdělečně činným mezi lety 1993 a 1994 byla způsobena tím, že od 1. ledna 1994 je nemocenské pojištění pro OSVČ nepovinné. Mohou si ho platit dobrovolně.⁷²

⁷¹ Pojistné. [online]. 2014 [cit. 2014-05-30]. Dostupné z: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:UrexirCoItcJ:http://praha.vupsv.cz/Fulltext/fakta/T11.xls%2Bsazba+pojistn%C3%A9ho+na+soci%C3%A1ln%C3%AD+zabezpe%C4%8Den%C3%AD+1993&rls=com.microsoft:cs:IE-SearchBox&oe=&gfe_rd=cr&hl=cs&ct=clnk&gws_rd=cr

⁷² Tamtéž.

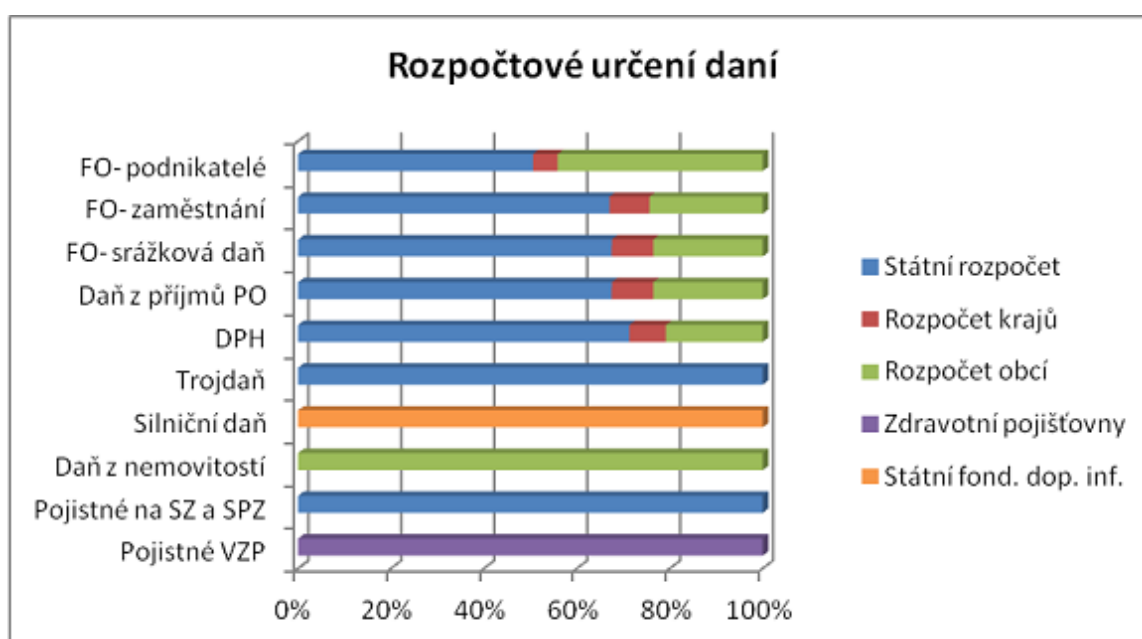
3 Vývoj daňových příjmů státního rozpočtu od roku 1993

3.1 Rozpočtové určení daní

Na úvod by bylo vhodné nastínit rozpočtové určení daní. Všechny daně plynou do veřejných rozpočtů, avšak ne všechny plynou do státního rozpočtu. Většina daní skončí v jednom z následujících rozpočtů (fondů): státní rozpočet, rozpočet obcí, rozpočet krajů, zdravotní pojišťovny nebo Státní fond dopravní infrastruktury.⁷³

Stručně a jasně vyjadřuje rozpočtové určení následující graf.

Graf č. 5: Rozpočtové určení daní v roce 2013

Zdroj: Kam vlastně plynou daně, které platíte?. *Portál-firem* [online]. 2013 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.portal-firem.cz/podnikani/kam-vlastne-plynou-dane-kttere-platite-11>

Daně z příjmů a DPH zároveň plynou do více rozpočtů. Největší měrou do státního. Pojmem „trojdaň“ byla označována daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí, která byla k 1. 1. 2014 zrušena. Celý výnos z této daně směřoval do státního rozpočtu, stejně jako pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Do státního rozpočtu neplynou: pojistné na veřejné zdravotní pojištění, silniční daň a daň z nemovitostí. Ta plyne do rozpočtu obce, ve které se nemovitost nachází.

⁷³ Kam vlastně plynou daně, které platíte?. *Portál-firem* [online]. 2013 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.portal-firem.cz/podnikani/kam-vlastne-plynou-dane-kttere-platite-11>

Daňové příjmy státního rozpočtu tvoří následující daně, poplatky a pojistné.⁷⁴

- daně z příjmů fyzických osob (DPFO),
- daně z příjmů právnických osob (DPPO),
- daň z přidané hodnoty (DPH),
- zvláštní daně a poplatky ze zboží a služeb v tuzemsku (spotřební daně),
- poplatky a odvody v oblasti životního prostředí,
- správní poplatky,
- clo,
- majetkové daně,
- pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti,
- ostatní daňové příjmy.

Daňové příjmy tvoří kolem 85 % celkových státních příjmů. Největším daňovým příjmem státního rozpočtu je pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Poplatky a odvody v oblasti životního prostředí se na seznamu daňových příjmů státního rozpočtu objevily poprvé v roce 2001. V témže roce naopak na seznamu ubyla položka daně a poplatky z motorových vozidel (složená ze součtu silniční daně a poplatku za užívání silnic a dálnic). Stala se příjmem Státního fondu dopravní infrastruktury, který ji využívá např. na opravu silnic a dálnic.⁷⁵

Státní rozpočet má samozřejmě i jiné příjmy, ale ty dále rozebírány nebudou. Jsou jimi: přijaté transfery, nedaňové příjmy a kapitálové příjmy.⁷⁶

⁷⁴ Statistické ročenky České republiky.

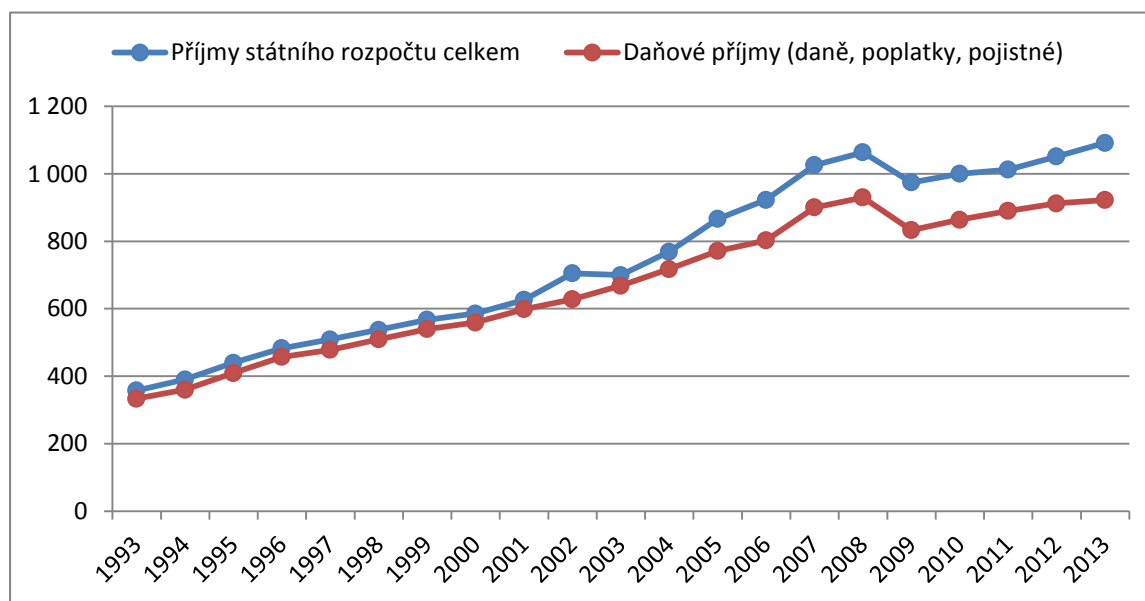
⁷⁵ Kam vlastně plynou daně, které platíte?. *Portál-firem* [online]. 2013 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.portal-firem.cz/podnikani/kam-vlastne-plynou-dane-ktete-platite-11>

⁷⁶ *Monitor* [online]. 2014 [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2013/statni-rozpocet/>

3.2 Vývoj celkových a daňových příjmů státního rozpočtu

Na konkrétní hodnoty ve všech rocích (1993 – 2013) je možno se podívat do Přílohy. Na následujícím grafu je zobrazeno, jak se vyvíjely celkové a jak daňové příjmy státního rozpočtu.

Graf č. 6: Vývoj celkových a daňových příjmů státního rozpočtu (mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování.⁷⁷

Z grafu se dá vyčíst, že celkové příjmy SR (= státního rozpočtu) a daňové příjmy SR spolu úzce souvisí. Obě křivky mají velmi podobný průběh. Od roku 2004 se hodnoty začaly mírně vzdalovat, což znamená, že celkové příjmy začaly růst o něco rychleji než daňové. To bylo způsobeno vstupem do EU a s tím souvisejícími nově vzniklými příjmy pro státní rozpočet. V roce 2009 je zde také jasně patrný vliv celosvětové finanční krize, která propukla koncem roku 2008.

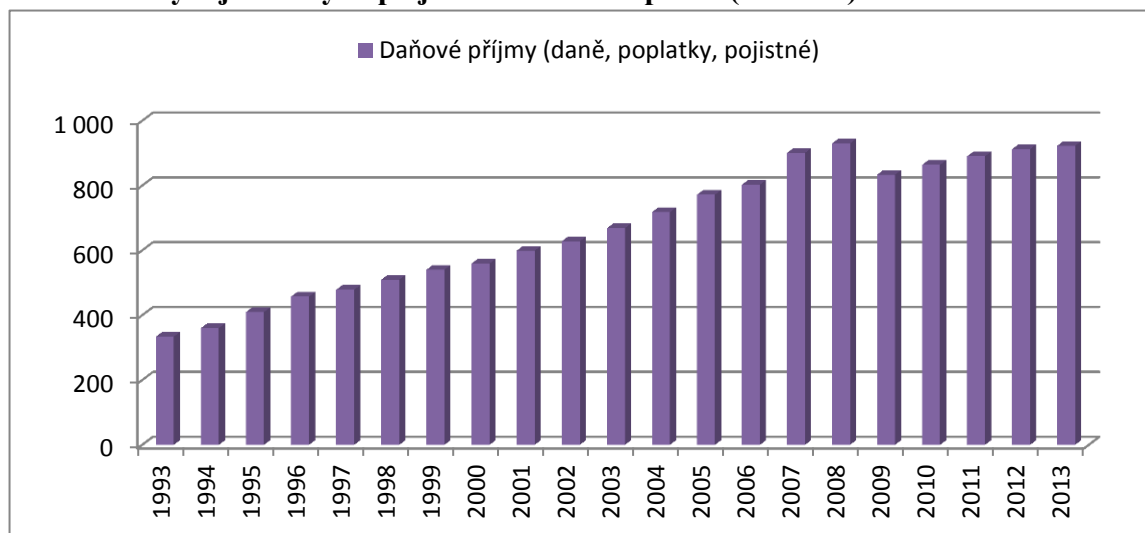
V loňském roce dosáhly celkové příjmy SR hodnoty 1091,9 miliard a daňové příjmy hodnoty 922,4 miliard. Tvořily tedy přibližně 84,5 % celkových příjmů.⁷⁸

⁷⁷ Státní závěrečné účty České republiky 1993 – 2001; Statistické ročenky České republiky 2002 – 2012; Monitor [online]. 2014 [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2013/statni-rozpocet/>

⁷⁸ Monitor [online]. 2014 [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2013/statni-rozpocet/>

Graf č. 7 zobrazuje daňové příjmy státního rozpočtu samostatně. Vzhledem k tomu, že hodnoty pokrývají dlouhé období (21 let), nebylo možné přidat k jednotlivým sloupcům konkrétní popisky dat.

Graf č. 7: Vývoj daňových příjmů státního rozpočtu (mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování.⁷⁹

Nejvyšší hodnoty dosáhly daňové příjmy v roce 2008. Bylo to téměř 930 miliard. Na tuto hodnotu se nejspíš opět dostanou v letošním roce. Dopad světové finanční krize je tu vidět ještě lépe než na předchozím grafu. Nejnižší výnos byl zaznamenán v roce 1993. Činil 334 miliard. Od propadu v roce 2009 výnos z daňových příjmů opět konstantně roste, i když ne tak rychle jako před krizí.

3.3 Vývoj příjmů státního rozpočtu z jednotlivých daní

Zmíněny budou nejvýnosnější daně. Podle pořadí výnosnosti to jsou:

- pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti,
- daň z přidané hodnoty,
- spotřební daně,
- daň z příjmů fyzických a právnických osob.

⁷⁹ Státní závěrečné účty České republiky 1993 – 2001; Statistické ročenky České republiky 2002 – 2012; Monitor [online]. 2014 [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2013/statni-rozpocet/>

3.3.1 Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je nejvýznamnějším daňovým příjmem státního rozpočtu. Tvoří kolem 40% daňových příjmů. Pojistné na sociální zabezpečení v sobě zahrnuje platby na nemocenské pojištění a na důchodové pojištění.⁸⁰

Graf č. 8: Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování.⁸¹

Z grafu je patrný podobný vývoj jako měly celkové i daňové příjmy. Konstantně rostoucí výnosy byly přerušeny ekonomickou krizí. V roce 1993 činily příjmy státního rozpočtu z pojistného přibližně 109 mld., v roce 2008, kdy dosáhly svého maxima, to bylo 385,5 mld. a v loňském roce 372,2 miliard. Na tom se podílí od roku 2009 pravidelně téměř z 90 % důchodové pojištění. V letech 2004 až 2008 byl podíl důchodového pojištění na celkové sumě pojistného přibližně 83 %.⁸²

⁸⁰ Česká správa sociálního zabezpečení [online]. [cit. 2014-05-22]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni>

⁸¹ Státní závěrečné účty České republiky 1993 – 2001; Statistické ročenky České republiky 2002 – 2012; Monitor [online]. 2014 [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2013/statni-rozpocet/>

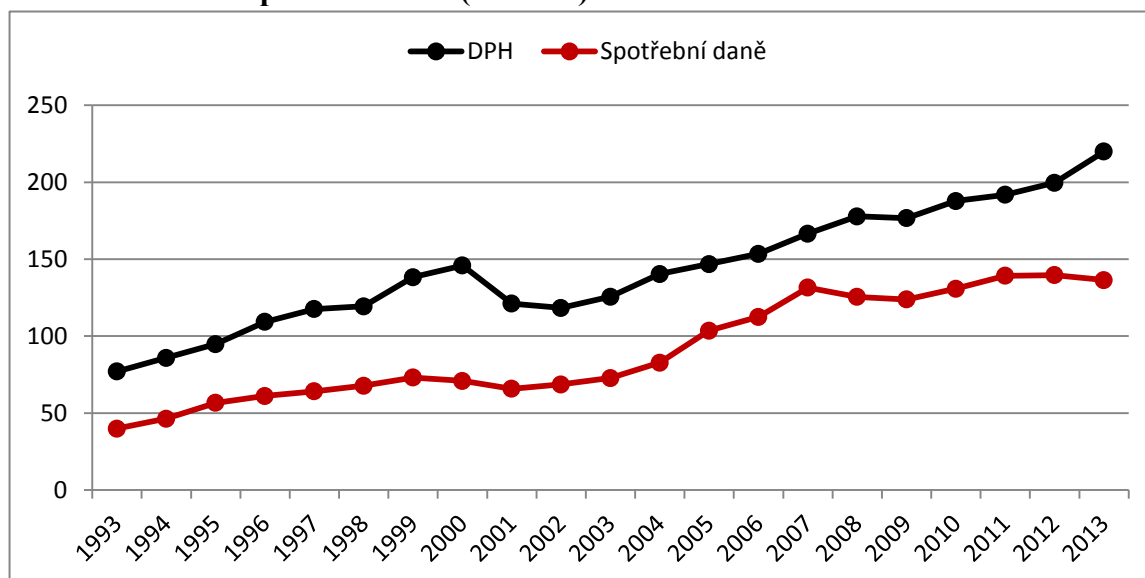
⁸² Vlastní výpočty.

3.3.2 Daň z přidané hodnoty a spotřební daně

Obě daně patří mezi nepřímé daně. Daň z přidané hodnoty je daní univerzální (týká se veškerého zboží) a spotřební daně jsou daněmi selektivními (týkají se jen vybraného druhu zboží). Mezi spotřební daně patří:⁸³

- daň z minerálních olejů,
- daň z lihu,
- daň z piva,
- daň z vína a meziproductů,
- daň z tabákových výrobků.

Graf č. 9: DPH a spotřební daně (mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování.⁸⁴

Původně měly spotřební daně zhruba poloviční výnos oproti DPH (jejich výnos byl na úrovni 55 až 60 % výnosu, který plynul z DPH), ale to se změnilo rokem 2005, kdy jejich výnos (zejména z důvodu legislativních změn⁸⁵) stoupl na 70 % hodnoty DPH.⁸⁶ Výnos z DPH dosáhl v loňském roce svého maxima, které činilo téměř 220 miliard. Spotřební daně přinesly v loňském roce do státního rozpočtu 136,5 miliard.

⁸³ Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁴ Státní závěrečné účty České republiky 1993 – 2001; Statistické ročenky České republiky 2002 – 2012; *Monitor* [online]. 2014 [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2013/statni-rozpocet/>

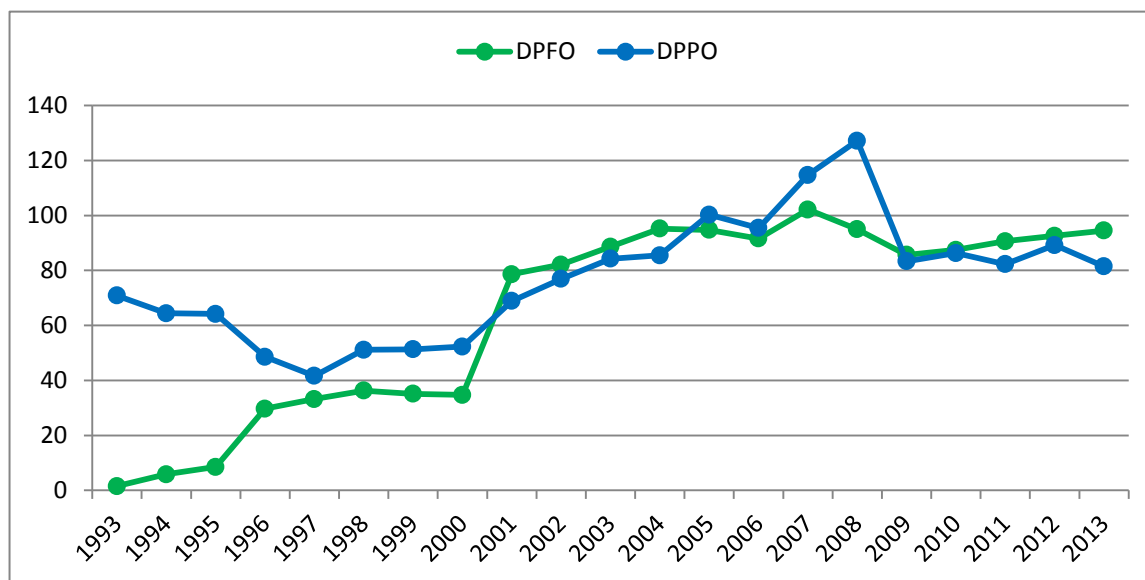
⁸⁵ *Celní správa České republiky* [online]. 2006 [cit. 2014-05-22]. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2006/Stranky/vyber-cla-dph-spd-rok-2005.aspx>

⁸⁶ Vlastní výpočty.

3.3.3 Daň z příjmů fyzických a právnických osob

Nejzajímavější je graf ukazující vývoj státních příjmů z daně z příjmů fyzických osob a z daně z příjmů právnických osob.

Graf č. 10: Daň z příjmů fyzických a právnických osob (mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování.⁸⁷

Zajímavý je průběh příjmů státního rozpočtu z DPPO. Od roku 1993 až do roku 1997 postupně klesaly z hodnoty 70,9 mld. až na hodnotu 41,6 mld. Potom začaly růst, mírně poklesly v roce 2006 (ze 100,3 mld. na 95,5 mld.) a nakonec následoval strmý propad po tom, co se u nás projevila světová ekonomická krize. Z hodnoty 127,2 miliard v roce 2008 klesly příjmy z DPPO následující rok na 83,3 miliard. Na příjmech z DPFO se vliv ekonomické krize téměř neprojevil.

⁸⁷ Státní závěrečné účty České republiky 1993 – 2001; Statistické ročenky České republiky 2002 – 2012; Monitor [online]. 2014 [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2013/statni-rozpocet/>

3.4 Shrnutí vývoje daňových příjmů státního rozpočtu

Celkové daňové příjmy státního rozpočtu i výnosy z jednotlivých druhů daní každým rokem rostou, což je přirozený trend. Nejvíce se na vývoji výnosu jednotlivých daní projevila světová finanční krize, která propukla koncem roku 2008. Její vliv byl patrný v roce 2009 zejména na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a na dani z příjmů právnických osob.

Pro český daňový mix je charakteristický nižší podíl daní z příjmů, malý podíl majetkových daní a naopak vysoký podíl pojistného na sociální zabezpečení,⁸⁸ což mnou zjištěná data potvrzují.

V roce 2013 tvořily daňové příjmy 84,5 % celkových státních příjmů. Přibližně 40 % daňových příjmů státního rozpočtu plynulo z pojistného na sociální zabezpečení. Kolem 24 % daňových příjmů plynulo z daně z přidané hodnoty, 15 % ze spotřebních daní, 10 % z DPFO a 9 % z DPPO. V následující tabulce jsou pro představu uvedeny hodnoty od roku 1993 v rozmezí pěti let. Podíl jednotlivých daní se nijak výrazně nezměnil.

Tabulka č. 8: Podíl nejvýznamnějších daní na daňových příjmech státního rozpočtu

	1993	1998	2003	2008	2013
Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na st. pol. zaměstnanosti	33 %	40 %	41 %	42 %	40 %
DPH	23 %	24 %	19 %	19 %	24 %
Spotřební daně	12 %	13 %	11 %	14 %	15 %
DPPO	21 %	10 %	13 %	14 %	9 %
DPFO	téměř 0 %	7 %	13 %	10 %	10 %

Zdroj: Vlastní výpočty.

⁸⁸ VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém 2014*.

Závěr

Hlavním cílem mojí práce bylo zjistit, jak se daňová soustava během 19. a 20. století proměňovala, a analyzovat vývoj daňových příjmů státního rozpočtu od roku 1993 do současnosti.

Ke splnění první části cíle byla provedena obsahová analýza sekundárních zdrojů, tedy literatury týkající se daňové historie. Na základě této analýzy byly identifikovány a popsány nejdůležitější daňové reformy, ke kterým během 19. a 20. století došlo. Následně jsem vypracovala přehledné tabulky zachycující, jak daňový systém po nejdůležitějších daňových reformách vypadal.

Nejdůležitější daňovou reformou v 19. století byla daňová reforma z roku 1896, která vytvářela moderní soustavu přímých daní. Ve 20. století proběhly tři důležité daňové reformy. Po vzniku Československa 28. října 1918 bylo třeba sjednotit daňovou právní úpravu a celkově daňový systém systematizovat a zmodernizovat. Toho dosáhla Englišova daňová reforma v roce 1927. V téměř nezměněné podobě soustava daní a poplatků přetrvala až do 50. let 20. století. Radikálně změnila a zjednodušila daňovou soustavu reforma platná od roku 1953, kdy bylo přijato několik nových daní a daně začaly být členěny podle poplatníka na daně placené organizacemi a daně placené občany (ne na přímé a nepřímé daně). Některé z těchto daní přetrvaly až do roku 1992. Poslední důležitou reformou 20. století (z hlediska současnosti pro nás nejdůležitější) byla daňová reforma, která vstoupila v platnost společně se vznikem České republiky 1. ledna 1993. Daňový systém byl tehdy konstituován prakticky od nuly a současný daňový systém z něj vychází – daně zavedené touto reformou platí dodnes (samozřejmě od té doby prošly celou řadou legislativních úprav).

Druhou částí hlavního cíle bylo analyzovat vývoj daňových příjmů státního rozpočtu od roku 1993 do současnosti. Byla provedena obsahová analýza primárních dokumentů (Státní závěrečné účty ČR, Statistické ročenky ČR). Některé dokumenty byly k dispozici na internetu, jiné se mi podařilo získat během návštěvy odborné knihovny na Ministerstvu financí České republiky. Ze zjištěných dat jsem vytvořila tabulku daňových příjmů státního rozpočtu od roku 1993 do roku 2013 (viz v Příloze). Na základě toho jsem zpracovala grafy pro daně, které přinášejí do státního rozpočtu největší výnos. Dále jsem porovnávala hodnoty pro jednotlivé druhy daní.

Nejvýnosnějšími daněmi jsou: pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, daň z přidané hodnoty, spotřební daně, daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob. Znatelně se v roce 2009 na výnosu jednotlivých daní projevila světová finanční krize.

Závěrem je třeba dodat, že téma práce bylo značně rozsáhlé, takže některé oblasti daňového systému musely být vynechány. Kladla jsem důraz především na daně přímé. Co se týče vývoje daní na území České republiky, práce by mohla být především obohacena o správu daní, což by jistě vydalo na celou samostatnou kapitolu. Z důvodu rozsahu práce zůstala stranou také oblast poplatků, která by si jistě také zasloužila dostat prostor. Dále by mohla být rozebrána soustava podnikových daní, která na našem území existovala v 70. a 80. letech minulého století.

Hlavní přínos práce spatřuji v tom, že jsem si díky ní rozšířila oblast znalostí z daňové historie. Má práce může být užitečná každému, kdo by měl zájem udělat si základní přehled o tom, jaké daňové reformy byly v 19. a 20. století nejdůležitější, jak se postupně daňová soustava proměňovala a jak se vyvíjely daňové příjmy státního rozpočtu za posledních 21 let.

Seznam použitých zdrojů

Celní správa České republiky [online]. 2006 [cit. 2014-05-22]. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2006/Stranky/vyber-cla-dph-spd-rok-2005.aspx>

ČERNOHAUSOVÁ, Pavla. Vývoj DPH od roku 1993 do roku 2013. *Daňáři Online* [online]. 2011 [cit. 2014-05-30]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/blog/detail-prispevku/articleid-824-vyvoj-dph-od-roku-1993-do-roku-2013/>

Česká správa sociálního zabezpečení [online]. [cit. 2014-05-22]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni>

ČSÚ. Statistické ročenky České republiky 2002 – 2012. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky

Daň z příjmů fyzických osob. [online]. 2014 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:4EMJK-S6W1YJ:http://praha.vupsv.cz/Fulltext/fakta/T15.xls%2Bsazba+dan%C4%9B+z+p%C5%99%C3%ADjmu+1993&rls=com.microsoft:cs:IE-SearchBox&oe&gfe_rd=cr&gws_rd=cr&hl=cs&&ct=clnk

Glossary of Tax Terms. *OECD* [online]. [cit. 2014-05-30]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/ctp/glossaryoftaxterms.htm>

GOLA, Petr. Daň z příjmu právnických osob. *Dům Financí* [online]. 2013 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://dumfinanci.cz/clanky/4509-dan-z-prijmu-pravnickych-osob/>

Kam vlastně plynou daně, které platíte?. *Portál-firem* [online]. 2013 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.portal-firem.cz/podnikani/kam-vlastne-plynou-dane-ktere-platite-11>

KYZLINK, Vladimír a Leopold LÉR. *Finanční teorie a politika*. Praha: Svoboda, 1980. ISBN 25-094-80.

MF ČR. Státní závěrečné účty České republiky 1993 – 2001.

MF ČSR. Státní rozpočty Československé republiky.

Monitor [online]. 2014 [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2013/statni-rozpocet/>

Pojistné. [online]. 2014 [cit. 2014-05-30]. Dostupné z: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:UrexirCoItcJ:http://praha.vupsv.cz/Fulltext/fakta/T11.xls%2Bsazba+pojistn%C3%A9ho+na+soci%C3%A1ln%C3%AD+zabezpe%C4%8Den%C3%AD+1993&rls=com.microsoft:cs:IE-SearchBox&oe=&gfe_rd=cr&hl=cs&ct=clnk&gws_rd=cr

PUCHINGER, Zdeněk. *Úvodní kapitoly k daňové teorii*. Olomouc, 2006. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Dostupné z: http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/knihovna/Skripta_FF/uvodni_kapitoly_k_da.pdf

STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. Praha: Havlíček Brain Team, 2009. ISBN 978-80-87109-15-1.

SVÁTKOVÁ, Slavomíra. *Bakalářské minimum z daní*. Praha: Trizonia, 1994. ISBN 80-85573-24-5.

ŠIMEK, Robert. Karel Engliš: Reformami k lepším zítřkům. *Euro E15* [online]. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://euro.e15.cz/profit/karel-englis-reformami-k-lepsim-zitrkum-901662>

ŠRAMKO, Vladimír. *Evoluce daňové správy na území České republiky*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Petr Mrkývka. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/137342/pravf_b/Bakalarska_prace__Sramko_Vladimir_verze_final.pdf

VANČUROVÁ, Alena. Daňové reformy ČR. *Komora daňových poradců ČR* [online]. 2008 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://www.kdpcr.cz/Data/files/pdf/vancurova.pdf>

VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém 2014*. Praha: 1.VOX, 2014. ISBN 978-80-87480-23-6.

VÍTEK, Leoš. *Daňová politika České republiky: Historický vývoj, současnost a perspektivy zdanění na území ČR s ohledem na integraci českého hospodářství do světového ekonomického společenství*. Praha, 2001. Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky.

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Přímé daně v českých zemích na konci 19. století

Tabulka č. 2: Nepřímé daně v českých zemích v druhé polovině 19. Století

Tabulka č. 3: Daňová soustava v českých zemích po roce 1896

Tabulka č. 4: Daňová soustava v Československu od roku 1927

Tabulka č. 5: Daňová soustava v roce 1953

Tabulka č. 6: Příjmy státního rozpočtu od obyvatelstva v letech 1958 – 1963 (mil. Kčs)

Tabulka č. 7: Daňový systém před a daňový systém po roce 1993

Tabulka č. 8: Podíl nejvýznamnějších daní na daňových příjmech státního rozpočtu

Seznam grafů

Graf č. 1: Vývoj sazby daně z příjmů právnických osob od roku 1993

Graf č. 2: Vývoj mezních sazeb daně z příjmů fyzických osob od roku 1993

Graf č. 3: Vývoj sazeb daně z přidané hodnoty od roku 1993

Graf č. 4: Vývoj sazeb pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti od roku 1993

Graf č. 5: Rozpočtové určení daní v roce 2013

Graf č. 6: Vývoj celkových a daňových příjmů státního rozpočtu (mld. Kč)

Graf č. 7: Vývoj daňových příjmů státního rozpočtu (mld. Kč)

Graf č. 8: Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (mld. Kč)

Graf č. 9: DPH a spotřební daně (mld. Kč)

Graf č. 10: Daň z příjmů fyzických a právnických osob (mld. Kč)

Příloha

Ukazatel	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Příjmy státního rozpočtu celkem (v mil. Kč)	358 000	390 510	439 970	482 820	508 951	537 411	567 275	586 208	626 220	704 967
Daňové příjmy (daně, poplatky, pojistné)	333 580	360 130	409 703	457 360	478 438	509 605	540 143	559 498	598 935	628 032
v tom:										
daně z příjmů fyzických osob	1 510	5 800	8 491	29 727	33 204	36 279	35 131	34 732	78 590	82 110
daně z příjmů právnických osob	70 880	64 430	64 194	48 567	41 636	51 105	51 309	52 275	68 880	76 913
daň z přidané hodnoty (DPH)	77 100	85 850	94 801	109 313	117 573	119 358	138 282	145 908	121 170	118 380
zvláštní daně a poplatky ze zboží a služeb v tuzemsku (spotřební daně)	39 980	46 360	56 649	61 170	64 171	67 801	73 143	70 879	65 810	68 607
poplatky a odvody v oblasti živ. prostř.	0	0	0	0	0	0	0	0	660	676
správní poplatky	?	?	?	?	4 378	4 826	5 022	4 834	5 020	4 066
daně a poplatky z provozu moto.vozidel	4 330	4 150	4 832	5 222	5 557	6 017	7 173	7 296	0	0
clo	15 170	17 360	17 410	19 676	14 931	13 621	12 050	13 612	10 020	9 775
majetkové daně	780	2 090	3 216	3 857	4 954	6 250	6 824	5 974	6 420	7 858
pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	108 970	129 990	154 320	174 316	191 004	203 910	210 888	222 176	242 320	258 513
<i>z toho pojistné na důchodové pojištění</i>	?	?	?	133 927	146 333	156 338	161 827	170 457	185 950	198 424
ostatní daňové příjmy	14 860	4 100	5 790	5 512	1 030	438	321	1 812	45	136

Ukazatel	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Příjmy státního rozpočtu celkem (v mil. Kč)	699 665	769 207	866 460	923 060	1 025 883	1 063 941	974 615	1 000 377	1 012 755	1 051 387	1 091 863
Daňové příjmy (daně, poplatky, pojistné)	668 321	717 998	771 616	802 895	900 648	929 895	833 221	863 859	890 250	912 278	922 404
v tom:											
daně z příjmů fyzických osob	88 629	95 209	94 773	91 591	102 137	94 957	85 651	87 489	90 614	92 586	94 494
daně z příjmů právnických osob	84 270	85 499	100 275	95 470	114 751	127 174	83 338	86 305	82 296	89 192	81 484
daň z přidané hodnoty (DPH)	125 657	140 383	146 823	153 516	166 628	177 816	176 717	187 821	191 894	199 714	219 965
zvláštní daně a poplatky ze zboží a služeb v tuzemsku (spotřební daně)	72 761	82 795	103 626	112 561	131 591	125 538	123 836	130 859	139 214	139 610	136 450
poplatky a odvody v oblasti živ. prostř.	1 162	1 330	1 256	1 306	1 310	1 341	1 377	1 431	1 458	1 741	1 838
správní poplatky	3 512	3 438	3 727	3 950	4 119	4 115	2 453	2 508	2 420	2 533	1 687
daně a poplatky z provozu moto.vozidel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
clo	10 252	4 903	1 248	1 218	1 435	2 204	1 397	1 661	1 727	2	0,6
majetkové daně	8 773	10 380	8 107	8 516	10 576	10 410	8 059	7 678	11 719	11 100	9 078
pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	272 366	293 304	311 183	333 702	367 142	385 504	347 841	355 835	366 817	371 498	372 189
<i>z toho pojistné na důchodové pojištění</i>	209 585	243 233	258 277	276 857	304 861	319 947	310 208	317 772	327 881	331 971	
ostatní daňové příjmy	939	757	598	1 065	959	836	2 552	2 272	2 091	4 302	5 218